

DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

MIKHÁZI ZSUZSANNA

**GÖDÖLLŐ
2018**

SZENT ISTVÁN EGYETEM

**AZ ÖKOTURIZMUS FOGALMÁNAK
EGYEDFEJLŐDÉSE:
ALAPKUTATÁS A DEFINÍCIÓTÓL A
TERVEZÉSMÓDSZERTANIG**

MIKHÁZI ZSUZSANNA

GÖDÖLLŐ
2018

A doktori iskola

megnevezése: **Szent István Egyetem**
Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola

tudományága: **agrárműszaki**

vezetője: **Dr. Bozó László**
egyetemi tanár, DSc, MHAS
Szent István Egyetem
Kertésztudományi Kar
Talajtan és Vízgazdálkodási Tanszék

Témavezetők: **Dr. Csemez Attila**
professzor emeritus
Szent István Egyetem
Tájépítészeti és Településtervezési Kar
Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék
Dr. Sallay Ágnes
habilitált egyetemi docens, PhD
Szent István Egyetem
Tájépítészeti és Településtervezési Kar
Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

.....
Az iskolavezető jóváhagyása

.....
.....
A témavezetők jóváhagyása

I. Célkitűzés, kutatási kérdések

A kutatás fő célja az ökoturizmus elméleti háttérének összefoglalása a minél szélesebb körű hazai és nemzetközi irodalom feltárásával. Egy, az ökoturizmus kutatás eredményeit szintetizáló, elméleti elemző dolgozat létrehozása. A kutatás rész céljai egymásra épülnek: a fogalom meghatározásától jutok el az ökoturisztikai termékig. A kutatás rész céljait és a hozzá kapcsolódó kutatási kérdéseket és feladatokat öt pontban fogalmaztam meg:

1. Az ökoturizmus fogalmának elemzése és értelmezése

Sem hazai, sem nemzetközi szinten nincs elfogadott ökoturizmus definíció. Azonban számos tervezési-fejlesztési dokumentációban, pályázati kiírásban szerepel az ökoturizmus tervezése, fejlesztése. Egységes fogalom nélkül azonban mindenki mást ért ökoturizmus alatt, így az ellenőrzés és a minőségbiztosítás nem megvalósítható.

Kérdések: Milyen ökoturizmus definíciók, meghatározások léteznek? Hogyan változtak meg a hazai és a nemzetközi definíciók az első megfogalmazás óta? Az ökoturizmus megítélése, szerepe, jelentősége milyen mértékben változott? A magyar meghatározásokban melyek a kiemelkedő, esetleg sajátos jegyek a nemzetközi meghatározásokhoz viszonyítva? A területfejlesztés és a tájmegőrzés alapvető elemként jelenik-e meg a definíciókban?

2. Az ökoturizmus lehetséges mutatóinak összegyűjtése, rendszerezése

Mivel még az ökoturizmus fogalma sem egyértelmű, nagyon nehéz megállapítani, hogy egy-egy turisztikai célpont megfelel-e az ökoturizmus feltételeinek. Szükséges ezért olyan mutatók vagy indikátorok elkülönítése, melyekkel az ökoturizmus azonosíthatóvá válik. Ilyen „szabványosítás” nagyban elősegítheti az ökoturizmus tervezési, menedzselési és döntéshozatali folyamatait.

Kérdések: Mire használhatók az indikátorok a turizmus területén? Milyen minősítési rendszerek, módszerek léteznek a turizmus és az ökoturizmus területén? Milyen adatforrások segíthetik hazánkban egy indikátorkészlet működését az (öko)turizmus területén?

3. A táj szerepének és helyének meghatározása a turizmusban

Az ökoturizmus alapvetően a táj kínálta vonzerőkre épül. Azonban tapasztalatom szerint a legtöbb szerző a tájat csak, mint a természeti erőforrások egy összetevőjeként értelmezi (a levegő, a klíma, a víz, a domborzat, a geológia, a flóra és a fauna mellett).

Kérdések: A táj valóban domináns idegenforgalmi vonzó tényező? Hol helyezkedik el a táj a turisztikai vonzerők között? Hogyan összegezhető a táj szerepe a turizmusban? Milyen mértékben befolyásolja az utazási döntést a célterületen „várható” táj(kép)? Létezik turisztikai táj?

4. Az ökoturisztikai tervezési elvek és módszerek meghatározása

Sem a turizmus tervezésére vonatkozóan, sem az ökoturizmus tervezésére vonatkozóan nincsenek elfogadott tervezési elvek. Ugyanakkor az országos és a regionális fejlesztési tervek és koncepciók szinte mindegyike előírányozza a turizmus és az adottságokhoz mérten az ökoturizmus fejlesztését. Szükségesnek tartom ezért a tervezési módszerek áttekintését, elemzését.

Kérdések: Milyen tervezési elvek, módszerek vannak Magyarországon a turizmus tervezésére vonatkozóan? Milyen hasonlóságok és különbségek azonosíthatók ezekben a leírásokban? Milyen mértékben érvényesülnek a módszertani ajánlások a turisztikai tervekben, koncepciókban? Van-e az ökoturizmus tervezésére módszertani útmutató hazánkban vagy nemzetközi szinten?

5. Az ökoturisztikai termék fogalmának értelmezése

A turizmus kínálatában való eligazodáshoz elengedhetetlen a turisztikai termék fogalmának megvizsgálása, majd az ökoturizmus karakterjegyeinek figyelembe vételével a turisztikai termék értelmezése az ökoturizmusban.

Kérdések: Melyek a turisztikai termékek sajátosságai az ökoturizmus esetében? Vannak-e speciális tulajdonságai az ökoturisztikai termékeknek? Milyen lépések szükségesek az ökoturisztikai termék felépítéséhez?

II. Anyag és módszer

A téma komplexitása miatt több módszert alkalmaztam, melyek között elsődleges és másodlagos kutatási eljárások is voltak. A kutatási stratégiám deduktív volt, a vonatkozó szakirodalom és tervanyag tanulmányozásán alapszik. A téma feldolgozását ennek megfelelően első lépésként **szekunder kutatással** kezdtem, melynek keretében elvégeztem az ökoturizmus fogalmi összetevőire, jellemzőire vonatkozó nemzetközi és hazai szakirodalom **kritikai, összehasonlító elemzését**. Ehhez hazai és külföldi turizmus elméleti munkákat használtam fel, amelyek segítségével a téma alapfogalmait és a fogalmak összefüggéseit tártam fel. A szekunder elemzés során mindvégig törekedtem arra, hogy egyrészt a legfrissebb és a téma szempontjából legmeghatározóbb szakmai publikációkat, másrészt pedig az eddig magyar nyelven meg nem jelent, fel nem dolgozott eredményeket dolgozzam fel. Mivel hazánkban az ökoturizmusra vonatkozó elméleti kutatások irodalma viszonylag szűk körű, ezért különösen fontosnak tartottam a gazdag, hosszú múltra visszatekintő és gyors ütemben gyarapodó angol nyelvű szakirodalom megismerését, és a témára vonatkozó eredmények közzétételét. Ebben nagy segítségemre volt a BGE Idegenforgalmi Szakkönyvtárának széleskörű idegennyelvű szakirodalmi gyűjteménye. A feldolgozott szakirodalom alapján megállapítottam, hogy a hazai források kevés figyelmet fordítanak az ökoturizmus fogalmának tartalmi meghatározására, míg a nemzetközi irodalomban ez az egyik „legnépszerűbb” kutatási terület. Az irodalomkutatáson túl **primer kutatást** is végeztem, és az ökoturizmus definíciók **tartalomelemzéssel** való összevetését készítettem el. Az ökoturizmus mutatóinak feltárásakor alapkutatást végeztem **Criteria&Indicators (C&I) módszer** alkalmazásával.

Második lépésként **statisztikai adatok, kérdőívezésen alapuló kutatások** eredményének felhasználásával feltártam a magyar lakosság utazási szokásait, az ökoturizmushoz való attitűdjét és a táj(kép) szerepét az utazási döntésben. A szakirodalmi források feldolgozásával bemutattam a turisztikai

vonzerők rendszerét, kiemelten azt vizsgálva, hogy a rendszerben a táj hol helyezkedik el. A témakörben az értekezésemben felhasznált szekunder adatok mellett a primer adatok saját kérdőíves felméréseimből származnak, melyet 2009/2010-ben és 2014/2015-ben 82 és 74 fő megkérdezésével végeztem.

Harmadik lépésként a turisztikai termék és a tervezési módszerek témakörében végeztem szekunderkutató és **kritikai, összehasonlító elemzések** után meghatároztam milyen elvek és módszerek mentén alakítható ki ökoturisztikai termék és milyen tervezési elveknek kell érvényesülnie az ökoturizmus tervezésében. Ez esetben a hazai forrásokra helyeztem a hangsúlyt, mert a magyar gyakorlat feltárása volt az elsődleges célom. Csak akkor fordultam a nemzetközi irodalomhoz, ha az adott kérdésben hazai irodalmat, esettanulmányt nem találtam.

Az adatsorok rendszerezése és feldolgozása Microsoft Word és Excel programok segítségével történt. A folyamatábrák és ábrák megjelenítéséhez SmartDraw és PhotoShop programokat használtam.

III. Tézisek (új és újszerű tudományos eredmények)

1. A „turisztikai táj” és a „tájmegőrzés” fogalmak meghatározása és bevezetése.

1. A)

A **turisztikai táj** egy eredeti fizikai és/vagy társadalmi-gazdasági táj szimbolikus és anyagi átalakítása azért, hogy kiszolgálja a turisták érdeklődését/igényeit és a turisztikai ipart. Jelentősen befolyásolják kialakulását a másoktól hallott élménybeszámolók, az utazási irodák ígéretei által várt élmény és a saját magunk által átélt élmény közötti különbség.

A nemzetközi irodalomban már használt az a kifejezés, hogy „tourist landscape”, azaz turisztikai táj. Bár pontos definíciója nincs, azt a tájat értjük rajta, amely a turisták számára vonzó, őket a felkeresésére sarkallja. A turisztikai táj a tájépítészetben használt üdülőtáj fogalomnál tágabb. Az üdülőtáj elsősorban a fizikai adottságokra helyezi a hangsúlyt, azok megléte alapján határol le területeket. A turisztikai táj kialakulásában a fizikai adottságok mellett nagy szerepe van az emberek által hozzáadott szellemi értéknek és az élménynek.

1. B)

A **tájmegőrzés** célja és feladata az elsődleges/jellemző tájszerkezet megóvása, a megújulásra képes rend fenntartása a helyi lakosság, az érdekeltek és az érintettek belső motivációinak felkeltésével.

Héctor Ceballos-Lascuráin, az ökoturizmus fogalmának megalkotója is hangsúlyozta, hogy az ökoturizmus a megőrzés egyik nagyon fontos eszközévé válhat. Bevezettem és meghatároztam a tájmegőrzés fogalmát. Az ökoturizmus a táj, a táj értékeinek megőrzéséhez azáltal tud hozzájárulni, hogy:

- érdekeltté teszi a helyi lakosságot és a turisztikai vállalkozásokat abban, hogy a jelenleg vonzó tájkép és a táji értékek (védelemtől függetlenül is) hosszú távon megőrződjenek és a turisták számára felkereshetők, bemutathatók legyenek.

— szorgalmazza azoknak az (elsősorban védelmi) előírásoknak a betartását, betartatását, melyek a vonzerőt jelentő táj megőrzését segítik elő.

2. Szakirodalmi források és az ökoturizmus definíciók tartalomelemzése során az ökoturizmus helyének meghatározása a turisztikai típusok között, az ökoturizmust leíró karakterjegyek meghatározása és segítségével az ökoturizmus definiálása, valamint a tájmegőrzés és a területfejlesztés viszonyának meghatározása az ökoturizmussal.

2. A)

A turizmus kategória rendszerén belül az ökoturizmus egy alternatív formát jelent a tömegturizmussal szemben. Az ökoturizmus egyrészt egy elv, amely a turizmus ökológiai szemléletű tervezését és megvalósítását szorgalmazza. Másrészt maga a termék, melyet ezen elvek szerint állítunk elő a turisták számára.

A turizmus tipológia szubjektív, a szerzők, kutatók ismereteinek, tapasztalatainak és érzelmi viszonyulásának függvénye. A források feldolgozása alapján megállapítottam, hogy a szerzők többsége az ökoturizmust a tömegturizmus ellenpárjaként, a tömegturizmussal szemben alternatív lehetőségként értelmezi. Ugyanakkor turisztikai termék jellemzőit is hangsúlyozzák.

2. B)

Az ökoturizmust – a magyar sajátosságok figyelembe vételével – hét karakterjegynek való megfeleltetéssel azonosíthatjuk. Ezek: oktatás, megőrzés típusa, hatás, milyen területen, helyiek haszna és közösségi hasznok, természetvédelmi érdek érvényesülése, gazdasági előnyök és gazdaságfejlesztési szempontok.

Az ökoturizmussal foglalkozó hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintése, valamint a tartalomelemzés eredményei alapján meghatároztam azoknak a kritériumoknak a körét, melyek mentén az ökoturizmust és az ökoturisztikai termékeket tervezni és megvalósítani kell, valamint a megvalósult projekteket és termékeket minősíteni lehet.

2. C)

Az ökoturizmust azonosító karakterjegyek figyelembevételével definiáltam az ökoturizmust:

Az ökoturizmus a hangsúlyt a turizmus és a táj kiegyensúlyozott viszonyára, s annak alakulására helyezi. Egyidejűleg koncentrál egy adott táj természeti környezetére és annak megőrzésére, valamint az abban élő emberre, emberi közösségre. Nem feltétlenül messzi tájakat vagy érintetlen területeket céloz meg, hanem sokak számára elérhető és szerényebb anyagiakkal is megvalósítható, változatos, a turistát aktivizáló, az ismereteit bővítő programokat, kikapcsolódást kínál. Ezért csak olyan területen lehet/kell fejleszteni, ahol a helybelieknek valóban szüksége van a turizmusra és széleskörűen részesedik a térség és a lakosság a haszonból.

Sok más fogalomhoz hasonlóan az ökoturizmus esetében is terminológiai nehézségekbe ütközünk, mivel nincs egységes meghatározása. A definíciók tartalomelemzésével lehatároltam azokat a tényezőket, melyeket a (magyar és nemzetközi) meghatározások többsége tartalmaz és kiegészítettem a magyar specifikumokkal. A tartalomelemzésem eredményeként kaptam hét fő karakterjegyet kiindulópontként használva fogalmaztam meg az ökoturizmus meghatározását. Az új értelmezésben szerepelnek azok a tényezők, melyek az ökoturizmus alapvető kritériumai.

2. D)

Az ökoturizmus definíciók tartalomelemzése során kutatással igazoltam, hogy az ökoturizmusban a tájmegőrzésnek és a területfejlesztésnek is meghatározó szerepe van.

Az áttekintett szakirodalom alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a területfejlesztés, a tájmegőrzés és az ökoturizmus szoros kölcsönösségi viszonyban áll egymással. Azt feltételeztem, hogy ez a kapcsolat a definíciókban is tetten érhető. A tartalomelemzés eredménye azt mutatta, hogy a meghatározások több mint fele (54,5%-a) tartalmaz területfejlesztési jellemzőt és 83,3%-a tartalmaz tájmegőrzési jellemzőt. Összesen 33 meghatározásban jelent meg a területfejlesztés és a tájmegőrzés közösen, ez a minta 50%-a.

3. A táj szerepének meghatározása az (öko)turizmusban.

A táj a turizmus szempontjából nem csak a természeti erőforrások egy összetevője, hanem a vonzerők területi integrációja. A táj a turizmus alapvető eleme, s mint ilyen az utazási döntésekben meghatározó szerepe van.

A kutatási eredmények alapján egyértelmű, hogy a táj magába sűríti egy adott terület turisztikailag hasznosítható természeti és kulturális adottságait. Nyolc kutatás eredményeit összehasonlítva és elemezve megállapítottam, hogy a táj és a táji értékek elsődleges szerepet töltenek be az utazási döntésben és az úti cél kiválasztásában. Primer kérdőíves kutatásom eredményeivel alátámasztottam, hogy a magyar utazók utazási döntésében is elsődleges szerepe van a tájnak.

4. A turisztikai tervezési gyakorlat hiányosságainak feltárása.

Megállapítottam, hogy a jelenlegi turisztikai tervezési gyakorlatban számos anomália van:

- **tervek egymástól függetlenül, többé-kevésbé véletlenszerűen születnek meg, hiányzik a tervek rendszerezett egymásra épülése,**
- **bár léteznek tervezési útmutatók, azok a tervekben nem tükröződnek vissza,**
- **a fogalmak használata rendkívül eltérő a tervekben és tervenként változó,**
- **a vonzerők azonosítása sok esetben csak felszínesen történik meg,**
- **a táji erőforrások a tervekből szinte teljesen hiányoznak.**

Megvizsgáltam tíz módszertani útmutatót és 31 turisztikai fejlesztési koncepciót. Megállapítottam, hogy a módszertani útmutatók kevésbé tükröződnek vissza az elkészült tervekben. Elemzésemmel igazoltam, hogy a turisztikai tervezésben szükség van egységes tartalmi követelményrendszer összeállítására. Eredményeim alapján javaslom, hogy a turisztikai fejlesztési koncepció kötelezően tartalmazzon részletes vonzerőleltárt, amelyben a táji értékeket is fel kell tüntetni. Szükséges egy szabvány vagy útmutató kidolgozása, hogy egységes metodika alapján történjen a vonzerők és a turisztikai adottságok felvételezése.

5. A turisztikai vonzerők felmérési adatlapjának kidolgozása.

A turisztikai tervezési gyakorlat módszertani fejlesztéséhez kidolgoztam (és 28 településen sikeresen alkalmaztam) a vonzerőleltár, a turisztikai infra- és szuprastruktúra és a településkép megfigyelésére szolgáló szempontrendszert, melyhez egy SWOT analízis mintát is készítettem. Az adatlapok kidolgozása során a tájépítészeti aspektusokat maximálisan érvényesítettem.

A feltárt és elemzett módszertani útmutatókat és javaslatokat alapul véve dolgoztam ki a vonzerőleltár, a turisztikai infra- és szuprastruktúra és a településkép megfigyelési szempontjait. A módosításokat a tájvizsgálati szempontok, az egyedi tájértékek felvételezésének módszertana, a TÉKA projektben alkalmazott felmérési kategóriák és a német kultúrtáj-kataszterezés módszertanának felhasználásával és turisztikai adaptálásával tettem meg. Az új turisztikai helyzetelemzési szempontsört tíz éves kutatómunkám során 28 településen teszteltem és a tapasztalatok tükrében folyamatosan pontosítottam. Az új vizsgálati szempontok olyan tervek elkészítését tették lehetővé, melyekben a táji adottságok a korábbiaknál jóval nagyobb mértékben kerültek figyelembe vételre.

6. Az ökoturizmus tervezésének tartalmi kidolgozása.

Amennyiben egy település turisztikai fejlesztési koncepcióban javaslatként szerepel az ökoturizmus fejlesztése, akkor ökoturisztikai fejlesztési tervet kell készíteni. Az ökoturizmus tervezését négy lépésben határoztam meg:

- 1. Meg kell határozni az ökoturizmus szerepét és ennek megfelelően el kell végezni a vizsgálatot és az eredmények értékelését.**
- 2. A fejlesztési koncepció és a marketing terv elkészítése.**
- 3. Megvalósítás.**
- 4. Az eredmények mérése.**

Az ökoturizmus tervezésekor feltételezzük, hogy a térségre/településre már elkészült a turisztikai fejlesztési koncepció, amely javaslatot tett az ökoturizmus fejlesztésére. Az ökoturizmus fejlesztésére vonatkozó terv abban tér el a

turisztikai fejlesztési koncepciótól, hogy már a konkrét turisztikai termékekre vonatkozó javaslatokat is tartalmazza. A hazai és a nemzetközi tervezési gyakorlat és módszertani útmutatók alapján dolgoztam ki az ökoturizmus tervezésének négy lépését. Az ökoturisztikai terv sajátos vizsgálati elemei között a következőket jelöltem meg: tájkarakter vizsgálat, terhelésvizsgálat a térségre és az egyes turisztikai attrakciókra vonatkozóan, térszerkezeti vizsgálat és az ökoturizmus erőforrás leltár adatlap. Az ökoturisztikai terv sajátos javaslati elemeiként a terület-felhasználás és zónák kialakítását, a látogatómenedzsment terv elkészítését, és a monitoring rendszer kialakítását határoztam meg. Az eredmények értékelésénél javasoltam alkalmazni a megfogalmazott ökoturisztikai indikátorokat ellenőrző lista keretében.

7. Az ökoturisztikai termék jellemzőinek és az ökoturisztikai termék tervezés-módszertanának kidolgozása.

Kutatásaim alapján az ökoturisztikai termék sajátosságait az alábbi pontokban foglaltam össze:

- Az ökoturisztikai termék alapjai a táj, a térség természeti és kulturális értékei.
- Az ökoturisztikai termék sikere abban rejlik, hogy elsősorban helyi erőforrásokra épül és a szolgáltatásokat a helyi lakosság nyújtja.
- Egyedi, máshol meg nem található, mással nem összetéveszthető, csak az adott területre jellemző.

Az ökoturisztikai sajátosságok figyelembe vételével az ökoturisztikai termék tervezésének fő lépéseit a következőkben határoztam meg:

- 1. Adottságok felmérése, az adatok rendszerezése.**
- 2. Célcsoportok lehatárolása, igényeik meghatározása.**
- 3. Adatok minősítése a célcsoportok igényeinek figyelembevételével.**
- 4. Adottságok termék formálása a célcsoport igényei függvényében.**
- 5. Üzleti és promóciós terv készítése.**

Megállapítottam, hogy az ökoturisztikai termékek kontinensenként, országoként, régióként is jelentősen eltérő jellemzőkkel bírnak – az adottságok

(táj, kultúra) eltérő összetétele miatt. Az ökoturisztikai termék kialakítása kínálat alapú fejlesztést igényel, mely a helyi adottságokra épül. Az ökoturisztikai termék kialakításánál fontos szempont, hogy különböző érdeklődési körrel rendelkező embereknek és korosztályoknak megfelelő programokat kínáljon a terület (vagy a megfelelő érdeklődésű célcsoport jó megválasztása a vonzerőkhöz). Az ökoturisztikai termék összeállításánál figyelembe kell venni, hogy a turisztikai kínálat egyes elemei is összhangban legyenek az ökoturizmus célkitűzéseivel, vagyis a környezettudatosságnak és az erőforrásokra minimális hatást kifejtő szempontoknak meg kell felelniük.

4. A szerző publikációi

Publikációk angol nyelven

Folyóiratcikkek

1. Zsuzsanna Mikházi - Attila Csemez - Klaudia Máté - Ágnes Sallay (2016): The role of calvaries in Hungarian religious tourism. *Journal of Tourism Challenges and Trends* – Tourism and Religion. Vol. IX, No.1. June 2016. Pages 65-92. ISSN: 1844-9742
2. Ágnes Sallay - Zsuzsanna Mikházi - Klaudia Máté - Edina Dancsokné Fóris - Krisztina Filepné Kovács - István Valánszki, László Kollányi (2016): The Role of Small Towns in a Potential Ecoregion through the Example of Fertő/Neusiedlersee Cultural Landscape. *European Countryside* Volume 8, Issue 3, Pages 278–295, ISSN (Online) 1803-8417, DOI: [10.1515/euco-2016-0020](https://doi.org/10.1515/euco-2016-0020), October 2016
3. Mikházi Zsuzsanna - Filepné Kovács Krisztina (2011): Use of indicators in relation of tourism and competitiveness. *Acta Universitatis Sapientiae. Agriculture and Environment Supplement*, 19-27. http://www.acta.sapientia.ro/acta-agrenv/Supl2011/2_Mikhazi.pdf

Konferencia-kiadványokban megjelent munkák, full paper

4. Egyed Adrienn - Mikházi Zsuzsanna (2010)_ Landscape transformation at tourist resorts around Lake Balaton. Proceedings of Fábos Conference on Landscape and Greenway Planning 2010. July 8-11, pp. 613-620, Budapesti Corvinus Egyetem, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék. Budapest. ISBN 978-963-503-409-3
5. Mikházi Zsuzsanna - Filepné Kovács Krisztina (2010): Relation of tourism and competitiveness from the point of view of landscape planning. Proceedings of Fábos Conference on Landscape and Greenway Planning Budapest, 2010. July 8-11, pp. 628-635, Budapesti Corvinus Egyetem, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék. Budapest. ISBN 978-963-503-409-3
6. Mikházi Zsuzsanna (2009): The tourism contexts of the landscape conservation and the regional development. The role of tourism in territorial development – II. International Conference, Gheorgheni, Romania 2009. szeptember 18-19., pp. 255-269, ISBN-978-973-8387-59-1

7. Mikházi Zsuzsanna (2008): Ecotourism developments and their effects' in Börzsöny. The role of tourism in territorial development – I. International Conference, Gheorgheni, Romania, 2008. szeptember 19-20., pp. 90-103, ISBN-10 973-8387-49-3, ISBN-13 978-973-8387-49-2
- 8 Mikházi Zsuzsanna (2007): Tourism-developing endeavours in Börzsöny, A Dunaújvárosi Főiskola Közleményei XXIX/3, Dunaújváros 2007., pp. 221-229 ISSN 1586-8567

Könyvrészlet

9. Sallay Ágnes - Mikházi Zsuzsanna - Filepné Kovács Krisztina - Egyed Adrienn - Csemez Attila (2012): Optimal use of landscape conditions of tourist destinations pp. 135-146. In: Tamara Rátz, Anna Irimiás (ed.) *Risk and Uncertainty in Tourism: Theory and Practice*. Székesfehérvár, Kodolányi János University of Applied Sciences, 154 p. ISBN-10: 615507514X, ISBN-13: 978-6155075148

Publikációk magyar nyelven

Folyóiratcikkek

10. Mikházi Zsuzsanna - Sallay Ágnes - Máté Klaudia - Csemez Attila (2018): A borturizmus múltja, jelene és jövője az Etyek-Budai borvidéken. *Turizmus Bulletin* XVIII. évfolyam 1. szám, 2018 pp 4-16.
11. Mikházi Zsuzsanna - Szilvácsku Zsolt (2010): Országos tájérték adatbázis – A magyarországi vonzerők gyűjteménye *Turizmus Bulletin* XIV. évfolyam 2010/3., pp 12-16. ISSN 1416-9967

Konferencia-kiadványokban megjelent munkák, full paper

12. Mikházi Zsuzsanna (2016): Az ökoturizmus tervezésének sajátosságai. VI. Magyar Tájökológiai Konferencia, 2015. május 21-23. Budapest. In: Horváth Gergely (szerk.) (2016) *Tájhasználat és tájvédelem – kihívások és lehetőségek*. Eötvös Loránd Tudományegyetem Földrajz- és Földtudományi Intézet Környezet- és Tájföldrajzi Tanszék Budapest, ISBN 978-963-284-778-8, pp. 114-122.
13. Mikházi Zsuzsanna - Sallay Ágnes - Filepné Kovács Krisztina - Csemez Attila - Egyed Adrienn (2009): Turisztikai desztinációk táji adottságainak optimális használata. In: Andrásy A. (szerk.): „Gazdaság és társadalom” Nemzetközi Tudományos Konferencia. Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Sopron. Tanulmánykötet. CD-kiadvány. 2009. november 3. Sopron, ISBN: 978-963-9871-30-4 (full paper, 17 oldal)

14. Mikházi Zsuzsanna (2008): A turizmus szerepe a tájmegőrzésben – a Börzsöny példáján. II. Országos Turisztikai Konferencia Pécs 2008. szeptember 25-26. In: Aubert Antal - Berki Mónika (szerk.) *Örökség és turizmus*. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi Intézet, pp.137-142. ISBN: 978-963-642-269-1
15. Mikházi Zsuzsanna (2008): Turisztikai klaszterek kialakulásának földrajzi vizsgálata IV. Magyar Földrajzi Konferencia Debrecen 2008. november 14-15. pp. 474-479, ISBN 978-963-06-6004-4
16. Mikházi Zsuzsanna (2008): Ökoturizmus és területfejlesztés, A Dunaujvárosi Főiskola Közleményei XXX/3, Dunaujváros 2008., pp. 247-255. ISSN 1586-8567

Könyvrészlet

17. Dancsokné Fóris Edina – Mikházi Zsuzsanna (2017): Gyüttmentként boldogan, avagy miért lesz a turistából helyi lakos a Nivegy-völgyben? In: Régi Tamás – Rátz Tamara – Michalkó Gábor (szerk.) (2017) *Turizmus és transzformáció* című szakkönyv, Turizmus Akadémia sorozat 8. kötete, Kodolányi János Főiskola, MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Magyar Földrajzi Társaság Orosháza–Budapest, pp. 115-129. ISBN: 978-615-5075-38-4, ISSN: 1786–2310
18. Mikházi Zsuzsanna (2017): A turizmus és a tájértékek szerepe a helyi identitás erősítésében. In: Régi Tamás – Rátz Tamara – Michalkó Gábor (szerk.) (2017) *Turizmus és transzformáció* című szakkönyv, Turizmus Akadémia sorozat 8. kötete, Kodolányi János Főiskola, MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Magyar Földrajzi Társaság Orosháza–Budapest, pp. 78-90. ISBN: 978-615-5075-38-4, ISSN: 1786–2310
19. Mikházi Zsuzsanna (2014): Mi az ökoturizmus? Az ökoturizmus fogalmának értelmezése tartalomelemzés módszerével. In: Csemez Attila (szerk.) (2014) *Időszerű tájrendezési feladatok. Tájakadémia IV.* Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest, (ISBN 978-963-503-576-2, ISSN 2062-7688), pp. 153-164.
20. Egyed Adrienn - Mikházi Zsuzsanna (2012): Tájváltozások a Balatoni üdülőkörzetben a változó trendek fényében. In: Aubert Antal - Gyuricza László - Huszti Zsolt (szerk.) (2012) *A kultúra turizmusa/a turizmus kultúrája*. Pécs: PTE-TTK Földrajzi Intézet/PTE IGYK Gazdaságtudományi és Turisztikai Intézet, Publikon Kiadó (678 p.) pp. 377-385. ISBN 978-615-5001-70-3

21. Mikházi Zsuzsanna - Szilvácsku Zsolt - Kollányi László (2012): Tájértékek szerepe a turizmusban. In: Aubert Antal - Gyuricza László - Huszti Zsolt (szerk.) (2012) *A kultúra turizmusa/a turizmus kultúrája*. Pécs: PTE-TTK Földrajzi Intézet/PTE IGYK Gazdaságtudományi és Turisztikai Intézet, Publikon Kiadó (678 p.) pp. 125-134. ISBN 978-615-5001-70-3
22. Mikházi Zsuzsanna (2011): Ökológia és/vagy ökonómia? In: Michalkó Gábor – Rácz Tamara (szerk.) (2011) *A turizmus dimenziói: humánium, ökonómikum, politikum* című szakkönyv, Turizmus Akadémia sorozat 5. kötete. Székesfehérvár, Kodolányi János Főiskola, pp. 139-150. ISBN 978-615-5075-10-0
23. Filepné Kovács Krisztina - Jombach Sándor - Mikházi Zsuzsanna - Molnár József László - Sallay Ágnes (2011): *Tájtervezés és területfejlesztés* (egyetemi jegyzet) 267 p. (1. fejezet: Tájteni alapismeretek pp. 11-22., 3. fejezet: Üdülőtáj tervezése pp. 117-128.) Budapest, BCE Tájépítészeti Kar ISBN 978-963-503-459-8
24. Mikházi Zsuzsanna (2010): A táj szerepe a turizmusban. In: Sallay Ágnes (szerk.) Ormos Imre Tudományos Ülésszak. *LOV 2009. Tájépítészeti Tanulmányok. 4D könyvek*. Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti Kar, Budapest. pp. 167-177 o. ISBN 978-963-87922-2-8, ISSN 2061-5051
25. Mikházi Zsuzsanna (2009): Erdei iskolák szerepe az ökoturizmusban. In: Michalkó Gábor – Rácz Tamara (szerk.) (2009) *A tér vonzásában: a turisztikai termékfejlesztés térspecifikus vonásai* című szakkönyv, Turizmus Akadémia sorozat 4. kötete, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár-Budapest, pp. 188-202, ISBN 978 963 9558 83 0, ISSN 1786 2310